

«La immensa majoria de poemes de la Marta Pessarrodona passen en un lloc concret i davant d'algú, i en referència a alguna cosa». Amb aquesta frase de Pere Ballart, crític literari i professor de Teoria de la Literatura a la UAB, començava el primer dels tres vídeos on Pere Ballart, Andreu Gomila, Àngels Gregori, Lluïsa Julià i Àlex Sussana conversaven sobre l'obra de Marta Pessarrodona. Aquests tres vídeos, resum d'una trobada entre tots cinc, van servir per glosar l'obra de la poeta, assagista, traductora i narradora a l'acte de lliurament del 51è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Abans d'això, però, i com no podia ser d'altra manera, fou el president d'Òmnium Cultural qui va donar la benvinguda a l'acte. Jordi Cuixart, amb un text escrit des de la presó de Soto del Real que va llegir l'actriu Mercè Martínez, començà amb una cita de Virginia Wolf: «Tanqueu les nostres biblioteques si voleu; però no hi ha cap porta, cap pany, cap forrellat que pugueu imposar a la llibertat de la meva ment.»

Ja entrant a la part estrictament literària de l'acte, el públic va poder fer una *relectura* de l'obra i la vida de Pessarrodona a través de fragments i referències als seus poemes. Alguns dels llocs i persones que han marcat la seva vida, i per extensió la seva obra, hi van ser ben presents: Barcelona, Londres, Berlín, Wolf, Rodoreda, Ferrater, Riba...

Així mateix, «*Conversa*», «*Vida*», «*Donassa*», «*Poesia*», «*Barcelona*», «*Memòria*», «*Paraula*», «*Londres*» i «*Berlin*» són les paraules que componien un gran plafó que presidia l'escenari del Palau, i que al final es va descobrir per donar pas a un grup de músics, estudiants de l'Escola Superior de Música de Catalunya - ESMUC, que van interpretar un fragment de la cançó *Willkommen*, de la pel·lícula *Cabaret*.

El «*Willkommen! And bienvenue! Welcome! I'm cabaret, au cabaret, to cabaret!*» de la cançó es va convertir en una *benvinguda* a l'últim poema que va llegir, des de l'escenari, Montse Guallar; i sobretot es va convertir en una invitació a la lectura —i a la relectura— de l'obra de Marta Pessarrodona.

A més de Montse Guallar, Mercè Martínez i els estudiants de l'ESMUC, a l'acte també hi van intervenir estudiants de dansa d'*IT Dansa* (de l'Institut del Teatre), els músics Gerard Marsal i Xavier Masjoan i el Cor de Noies de l'Orfeó Català. El guió i la direcció va anar a càrrec de l'equip de projectes d'Òmnium Cultural.

El guardó, com és habitual els darrers anys, va ser obra de l'escultor Ernest Altés, i enguany el va confeccionar amb un maó del barri de Camden, a Londres, una de les ciutats que Marta Pessarrodona més estima i on ha viscut en diversos períodes.

En les seves paraules d'agraïment, Pessarrodona va tenir un record molt especial per Jordi Cuixart, llegint la carta que el president d'Òmnium li va fer arribar per comunicar-li que era la 51a Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

I va acabar parafrasejant a la seva admirada Mercè Rodoreda: «Amb el seu permís, jo també penso que la millor manera que tinc de servir el meu país és maldant per fer molt bé allò que jo faig, escriure.»

Gerard MUIXÍ I TEJADO
Òmnium Cultural

Lo sol poder es que de dire o crònica del Seminari de Traducció Poètica a Farrera, amb poetes de llengua occitana (18-22 de juny de 2019). — Certament, reprenent el títol del poema de l'intel·lectual i poeta occità Robèrt Lafont (1923-2009), de qui enguany el govern de la Generalitat commemora el desè aniversari de la seva mort, la divisa que ha vertebrat els Seminaris de Traducció Poètica organitzats per la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) ha estat: l'únic poder és dir. Des de 1998 —quan els va engegar l'aleshores director de la ILC, Francesc Parcerisas—

i fins enguany, amb la poesia occitana com a convidada, s'han celebrat vint-i-sis edicions d'aquest seminari que han tingut lloc al Centre d'Art i Natura de Farrera de Pallars (Pallars Sobirà) amb la finalitat de reunir, en cada edició, dos poetes d'una mateixa llengua —habitualment de llengües anomenades “petites”—, per dur a terme un treball conjunt amb altres poetes i traductors que traslladen —i diuen— al català una selecció dels poemes dels dos poetes convidats.

Els participants en els seminaris, dividits en dos grups de treball, tenen l'ocasió de discutir amb els autors tots els aspectes de les versions de la selecció de poemes o de textos que aquests els han fet arribar prèviament. Les condicions d'aïllament de Farrera i l'ambient extremament acollidor del centre permeten d'aprofundir en el nivell de comentari i d'interpretació dels originals i en el de les possibles traduccions al català.

Entre 1998 i 2009, els seminaris es van organitzar amb poetes de les llengües següents: espanyols, hebreus, bretons, italians, àrabs, eslovens, quebequesos, portuguesos, hongaresos, grecs, polonesos, neerlandesos, romanesos, asturians, armenis, suecs i búlgars. A partir de l'any 2010, els seminaris es van plantejar com un intercanvi institucionals de tal manera que els seminaris, a més de tenir lloc al Centre d'Art i Natura, també s'han dut a terme al país d'origen dels poetes convidats, que ha invitat a anar-hi dos poetes catalans. L'expertesa i la metodologia de treball ha estat la mateixa en els seminaris organitzats a l'estranger. Entre 2010 i 2015, aquests intercanvis han tingut lloc amb poetes croats, francesos, serbis, sards, russos i bascos. Habitualment, la ILC publica, per a cada seminari, l'edició amb els poemes originals i les traduccions com un tast directe d'allò que avui s'escriu arreu del món i, ben aviat, també es disposarà d'una edició antològica en format EPUB amb poemes de tots els seminaris.

L'any 2018 es va celebrar la vint-i-cinquena edició del seminari amb poetes de llengua castellana i, enguany, entre el 18 i el 22 de juny, amb dos poetes de llengua occitana, concretament Rodín Kaufmann (Marsella, 1980) i Xavi Gutiérrez (Ivars d'Urgell, 1971) que parlaven, respectivament, les varietats provençal i aranès.

Un dels valors del seminari és, a més del contacte personal i el coneixement mutu de l'obra poètica, el d'haver donat des de la primera edició el mateix estatus a totes les llengües convidades. Així ho va remarcar Rodín Kaufmann que va manifestar amb la proposta de treball havia estat del tot professional sense que li calgués de justificar, com li ocorre habitualment, per què usa l'occità per crear música o poesia; en aquest seminari, deia, pel contrari, s'assumeix la tria lingüística amb tota normalitat.

Tal com va indicar Francesc Parcerisas en la presentació dels poetes occitans feia temps (tot i els intents previs) que s'imposava la tria d'aquesta llengua en tant que els catalans som deutors d'aquesta literatura, «més enllà del vincle fraternal que ens hi uneix i ens ha unit sempre». A més, era una de les llengües romàniques pendents, ja que s'havien organitzat seminaris amb la major part de les altres (asturià (2005), castellà (2018), francès (2011) —i quebequesos (2001)—, italià (2000), portuguès (2002), romanès (2004) i sard (2013). Per aquest motiu, i en ocasió de l'Any Robèrt Lafont, impulsat des de la Direcció General de Política Lingüística, l'actual director de la ILC, Oriol Ponsatí-Murlà va considerar oportú de preparar el seminari, que va quedar inclòs dins dels actes d'aquesta celebració.

Els participants d'enguany, a més dels dos poetes convidats, han estat els poetes Azucena Moya, August Bover, Ivette Nadal, Antoni Rossell, Joan Carles Ortega i Xavier Serrahima, i els traductors Manèl Zabala i Montse Pedarròs. Així mateix, hi ha pres part Francesc Parcerisas i Xavier Montoliu (ILC), com a coordinadors dels dos grups de treball.

Per poder escoltar el resultat de la feina feta —traduccions i poemes de tots els participants així com també de Robèrt Lafont i del poeta aranès mossèn Condó Sambeat (1867-1919)—, l'Ajuntament de Sort va organitzar una lectura pública el divendres 21 de juny a la tarda, al Saló de Plens de l'Ajuntament que es va transmetre per *streaming*.

Parafrasejant de nou Robèrt Lafont, potser perquè la llengua poètica queda «davant cadascú nua com una nina», aquests seminaris són un dels puntals més consistents de les activitats de la ILC, perquè durant el procés de treball s'arriba a copsar l'interior de cada llengua, l'alquímia de cada traducció. Gràcies a la suma de totes i cadascuna de les llengües i de les veus dites en la llengua de tots els participants, la ILC ha anat construint una xarxa de contactes literaris més enllà del seminari. Les vint-i-sis edicions, celebrades en etapes prou diferents de la ILC, són una bona prova dels molts fruits literaris que encara podem esperar d'aquests seminaris.

Lo sol poder es que de dire

Lo sol poder es que de dire.
 Dire doç : una aranha
 penchena lo solèu
 sus lo pònt de l'aubeta.
 Dire fèr : la montanha
 es una frucha amara
 qu'enteriga lei sòrgas.
 Dire larg : la marina
 a pausat sei doas mans
 sus l'esquinau dau mond.
 Dire amic : l'amarina.
 La lenga es davant ieu
 nusa coma una dròlla.

Del llibre *Poèmas 1943-1984*, Montpeyroux, Ed. Jorn, 2011

Xavier MONTOLIU PAULI
 Institució de les Lletres Catalanes

«De Tramuntana a migjorn». I Seminari de treball sobre l'eix cultural occidental (Esterri d'Àneu, Pallars Sobirà, 28, 29 i 30 de juny de 2019). — Els dies 28, 29 i 30 de juny se celebrà a Esterri d'Àneu (Pallars Sobirà) el I Seminari de treball sobre l'eix cultural occidental, organitzat per la delegació de Lleida de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en col·laboració amb l'ajuntament d'Esterri d'Àneu, el Consell Cultural de les Valls d'Àneu, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, l'Institut Superior d'Investigació Cooperativa IVITRA i el Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida. La trobada aplegà especialistes en història, llengua, literatura i cultura popular de diverses universitats del domini lingüístic i estudiosos d'àmbits diferents aplegats també d'arreu de casa nostra per debatre sobre els trets i les relacions que particularitzen l'àmbit occidental dels territoris de parla catalana —d'ací la referència a un eix latitudinal més o menys imaginari.

L'acte s'inaugurà el divendres 28 de vesprada, amb una secció sobre «Les persones i el territori: demografia i onomàstica», moderada per Albert Turull (Universitat de Lleida; IEC). En aquesta primera sessió participaren Enric Guinot (Universitat de València; IEC), Ferran Rella (president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu) i Antonio Teruel (periodista). Entre altres aspectes, en aquesta primera sessió es destacà la importància de l'anàlisi onomàstica per a l'estudi dels processos d'expansió territorial i es discutiren diverses qüestions referides al repoblament de la Catalunya Nova i el País Valencià, amb particular atenció a la presència nord-occidental en terres valencianes i a la configuració històrica del català dels valencians.